Тема 27. Архитектура на софтуерни системи

1. Софтуерни технологии центрирани около софтуерната архитектура. Качествени атрибути
2. Компоненти и конектори. Типове конектори и техните променливи характеристики
3. Критерий за избор на подходящи конектори. Архитектурни стилове и дизайн за постигане на ефективност, сложност, скалируемост, хетерогенност, адаптируемост, надеждност и сигурност
    a. Разпределени, мрежови, децентрализирани архитектури
        i. Архитектури, ориентирани към услуги и уеб услуги
        ii. Клиент – сървър
4. Анализ и визуализация на софтуерна архитектура
    a. ATAM, CBAM
    b. Графични ADLs, UML

1. Понятие за софтуерната архитектура. Качествени атрибути

Софт. технологии предполагат приложението на структуриран, добре дефиниран процес, който да води до предвидимост на разработката на продуктите. Важна част от дейностите в процеса е проектирането на софтуера, чийто основен резултат е софтуерната архитектура, която зависи най-силно от изискванията за качество, т.е. **качествените атрибути**.
Различните качествени изисквания налагат различни ограничения, на които отговаряме чрез специфични дизайни на СА.

def. Архитектура на дадена софтуерна система е съвкупност от структури(изгледи), показващи различните софтуерни елементи на системата, външно видимите им свойства и връзките между тях.

- Изглед представлява конкретно документирано представяне на дадена структура

Предмет на СА е **поведението и връзките между различните елементи** на системата, разглеждани като **черни кутии.**

2. Компоненти и конектори. Типове конектори и техните променливи характеристики.

Логическият изглед на СА има 4 нива на абстракция(от най-ниско към най-високо ниво):

1. **Компоненти и конектори**
2. Техните интерфейси
3. Архитектурни конфигурации - специфична топология на взаимосвързани компоненти и конектори
4. **Архитектурни стилове** - образци за успешни и практически доказани конфигурации

def. Софтуерният компонент е изчислителна единица, която има определена функционалност, която е достъпна чрез добре дефинирани интерфейси и има изрично специфицирани зависимости(входен и изходен интерфейс)

def. Софтуерният конектор е first class entity, което задава механизма за взаимодействие между компонентите и правилата за комуникация.

Конекторите са независими от приложението, те са правила, докато компонентите осигуряват специфична за приложението функционалност.

Можем да разделим конекторите на няколко типа спрямо ролите им, т.е.:

- Конекторите като *комуникатори*

    - Разделят комуникацията от изчисленията, примери са RPC, message passing, shared data
    - Изборът може да повлияе на производителността, мащабируемостта и сигурността на системата
- Конекторите като *координатори*
    - определят контрола над изчисленията
    - Разделят контрола от изчисленията
- Конекторите като *конвертори*
    - Правят възможно взаимодействието между независимо разработени и несъответстващи си компоненти, напр. Adapters и Wrappers са такива
- Конекторите като *фасилитатори*
    - Правят възможно взаимодействието между компоненти, които са предназначени да работят заедно
    - Улесняват load balancing и механизми за синхронизация
    - Примери са медиатори и оптимизатори в поточни взаимодействия

3. Критерий за избор на подходящи конектори. Архитектурни стилове и дизайн за постигане на **ефективност**, **сложност**, **скалируемост**, **хетерогенност**, **адаптируемост**, **надеждност** и **сигурност**

Критериите за избор на подходящи конектори, които са следователно определящи и за избора ни на архитектурен стил, са качествените изисквания/атрибути.

def. Архитектурният стил определя семейство от системи по отношение на модел(**образец**) на структурната организация.

Определя в частност речника от **компоненти и конектори**, които могат да се използват в екземпляри от този стил, както и описания как те могат да бъдат комбинирани, като семантика на изпълнението(напр. дали процесите могат да се изпълняват паралелно), топология на описанията(напр. без цикли).

3.1. Shared Data стил

Активно се използва в системи, където компонентите трябва да прехвърлят големи количества данни
Споделените данни могат да се разглеждат като конектор между компонентите.
Има 2 вариации:

- Blackboard(черна дъска) - когато някакви данни се изпращат към конектора за споделяни данни, всички компоненти трябва да бъдат информирани за това
- Repository(хранилище) - споделените данни са пасивни, до компонентите не се изпращат известия

Предимства

- **Скалируемост** - могат лесно да се добавят нови компоненти
- Високо **ефективен** при обмен на големи количества данни
- **Сигурност** - централизираното управление ни дава по-добри условия за сигурност и архивиране на данните

Недостатъци

- Трудно приложим в разпределена среда
- Споделените данни трябва да поддържат единен модел на данни
- Промените в модела могат да доведат до ненужни разходи
- Тясна зависимост между blackboard и източника на данни
- Може да се превърне в тясно място(bottleneck) в случай на твърде много клиенти

3.2. Разпределени, мрежови, децентрализирани архитектури

3.2.1. Клиент – сървър

Системата е проектирана като набор от сървъри, които предлагат услуги и редица клиенти, които използват тези услуги, като за сървърите не е необходимо да имат информация за своите клиенти.

В зависимост от това каква част от функционалността се реализира от клиентската или сървърната страна, имаме две вариации на стила:

- ***Thin*** client - клиентът реализира функционалността на потребителския интерфейс, а сървърът реализира функцията за управлението на данни и приложната обработка
- ***Fat*** client - клиентите могат да внедрят част от функционалността за обработка на приложения

Трислойният клиент-сървър е модел на многослойна компютърна архитектура, в която цялото приложение се разделя в три различни изчислителни слоя или нива. Разделя слоевете на презентация, логика на приложение и обработка на данни на клиентски и сървърни устройства.

Предимства

- По-добра **производителност**, като следствие от централизацията
- **Сигурност** - при клиента и при сървърите, лесно архивиране и възстановяване

От гледна точка на **надеждност**, в смисъл на **отказоустойчивост** - има необходимост от излишък(напр. допълнителен сървър) като тактика за постигане на отказоустойчивост.

3.2.2. Архитектури, ориентирани към услуги и уеб услуги. Микроуслуги

Преди архитектурите, ориентирани към услуги, архитектурите се характеризират с висока свързаност, т.нар. Monolith. Тенденцията за децентрализация на управлението и дистрибутираност води до стила на Микроуслугите.
Добавянето на нови функционалности, с течение на времето увеличава значимо **сложността** при Монолита, нарастват усилията за въвеждане на функции, така че връзките между компонентите да бъдат безконфликтни.
За разлика, характерно за Микроуслугите е, че те в контекста си са малки, независими една от друга и от централната система, независими от конкретна технология, и си комуникират стриктно чрез своите интерфейси.

Това **намалява сложността** от гледна точка на комуникация и дава възможност за по-голяма **скалируемост**, което се дължи на улесненото добавяне на функции и по-простия начин на комуникация.
Също така осигурява **хетерогенност** на услугите(те са независими), както и по-добра **адаптируемост**, компонентите се заменят лесно.

Заради силната зависимост от външни услуги и фактът, че всяка комуникация е мрежова, тук нивото на **надеждност** намалява.

4. Анализ и визуализация на софтуерната архитектура

4.1. Анализ

Представлява начини да оценим дали вече така проектираната и документирана архитектура ще доведе до система, която удовлетворява изискванията.

- *ATAM*(Architecture Tradeoff Analysis Method)
  Разкрива до каква степен архитектурата удовлетворява индивидуалните качествени изисквания и как архитектурните решения си взаимодействат и съотв. какви компромиси се правят за това.

- *CBAM*(Cost Benefit Analysis Method)
  В ATAM става въпрос за анализ на компромиси, но реално най-важните компромиси се правят по икономически съображения, а ATAM не засяга въпроса как дадената организация да увеличи печалбите си и да намали риска от даден софтуерен проект.
  CBAM започва там, където ATAM свършва и се основава на резултатите му; т.е. CBAM дава оценка на технико-икономическите аспекти на архитектурните решения.

4.2. Визуализация

Някои от езиците за описание на архитектурата имат възможност за генериране на графични изображения на архитектурата, такива са **xADL, ACME**.

След 2000-та година втората версия на UML се разширява така че да обхваща елементи на тези езици на описание.

UML диаграмите представят решенията след ОО анализа и проектирането.
Според йерархията им, някои видове са:

- диаграми на поведението - Activity, State Machine Diagrams, Use Case Diagrams, Interaction Diagrams и др.
- структурни диаграми - Class Diagrams, Object Diagrams, Deployment Diagrams и др.

Например, за следните изгледи, можем да използваме за моделиране следните UML диаграми:

- class диаграми и package диаграми - модулни
- sequence, activity, state charts - структури на процесите
- deployment диаграма - за физическия(на внедряването) изглед